

160 aastat Rakvere kreiskooli asutamisest

Kui küsida, mis on Rakverele tema pika ajaloo vältel kõige enam kuulsust toonud, tema nime kõige kaugemale kandnud, siis võib julgelt vastata: sinne kreiskool. — See on kool, kus õppisid kirjamehed Fr. R. Faehlmann, Fr. R. Kreutzwald, J. J. Nocks, Jüri Parijõgi, Rudolf Reiman, Villem Altoa, maalikunstnikud Karl Ludvig Maibach, Karl Timoleon Neff, Kristjan ja Paul Raud, siin on õpetanud Johann Sommer (Suve Jaan) ja Juhan Kunder. Kui palju tuntud nimesid! Ja see kõik on ühe väikese kooli panus meie maa kultuurilukku.

Rakvere kreiskool avati pidulikult 27. juunil 1805. a., õppetöö algas seal sama aasta 7. augustil. Koolis oli siis 27 õpilast, 2 klassi ja 4 õpetajat. Koolihooneks osteti Pikas tänavas asuv ühekordne kivimaja, mis pärast mitmekordset ümberehitamist on praegu III lasteaia valduses.

Kooli eesmärgiks seati: esiteks noormehi gümnaasiumidesse astumiseks ette valmistada; kui vanemad soovivad oma lastele paremat haridust anda, ja teiseks anda mitmesugusest seisusest lastele tarvilikke teadmisi vastavalt nende seisusele ja elukutsele.

Kool oli kaheaastane ja seal õpetati usuõpetust ja kirikulugu, vene keelt, ilukirja, ortograafiat, stiili reegleid,

geograafiat, ajahugu, aritmeetikat jne. Üheks õppeaineks oli «inimese ja kodaniku kohused». Õpilaste edasijõudmist ja käitumist hinnati 11-päevase hindamissüsteemi alusel: nõrk — 0—1, väga keskpärase — 2—3, keskpärase — 4—5, hea — 6—7, väga hea — 8—9, ülihea — 10. Koolitunnistusele ei kantud õppeaineid eraldi, vaid kokkuvõetuna nelja lahrisse: ülevälpidamine, tähelepanemine, kodumee virkus ja edasijõudmine.

Õpilased pidid maksma õppemaksu 10 rubla aastas, kooli sisseastumisel oli veel lisamaks 5 rubla.

Nii alustas Rakvere kreiskool tööd 160 aastat tagasi. Mõõdunud sajandi vältel elas ta üle mitmeid haridusreformi, muutusid õppeained, hindamissüsteem, klasside arv. Uue näo sai ka koolihoone: 1866.—1867. a. ehitati pönnin-gukorralse kaks uut klassiruumi, 20 aastat hiljem sai maja teise korruse. Samal ajal, 1886. a. muudeti kreiskool vene õppekeelega linnakooliks. Selles oli õppekursus 3-klassiline, igas klassis 2 jagu. Õppeainetest pandi kõige suuremat rõhku vene keelele, mille tundide arv ulatus I klassis koguni 11-ni.

Kooli endised õpilased mee-

nutavad, kuidas maalt linna tulnud poisid, kes varem vene keelt ei osanud, pidid kõik õppeained lausa sõna-sõnalt pähe tuupima. Iseäranis nõudnud raamatusõnadega vastamist pastor Hirschhausen. Kui õpilane mõne sõna omalt poolt juurde lisas, peatanud ta kohe vastamise märkusega: «Ära lobise!».

Peale kohustuslike õppeainete võisid õpilased alates 1890-ndaist aastaist saada õpetust puutöös ja orkestri-muusikas. Viimast andis ja kooli puhkpilliorkestrit juhatas kohajik tuntud kultuuri-tegelane Fr. Bergmann.

1913. a. sai linnakoolist kõrgem algkool, kus õppekeeleks oli ikka vene keel. Kodanikul ajal kandis ta nime Rakvere Linna III Algkool.

Rakvere kreiskooli ja ta järglaste osa eesti haridus- ja kultuuriloo on suur. Igal aastal läks siit kümneid haritud mehi paljudesse tööloikudesse. Suurt osa koolmeisterite kaadri ettevalmistamisel etendasid linnakooli juures korraldatud pedagogilised kursused. 1903.—1916. a. sai siin õpetaja kutse enam kui 150 tulevast pedagogi. 1916.—1918. a. töötasid kooli juures ka raamatupidamise kursused.

O. LANDBERG